

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-3\(102\)-54-59](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2021-3(102)-54-59)

УДК [025.13 : 159.95] : 7 : -043.86 : 37.018.46 (Університет менеджменту освіти НАПН України)

Ольга Володимирівна Просіна,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філософії і освіти дорослих ЦІПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, prosina.olga.v@gmail.com

РОЗВИТОК ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

У статті висвітлюються основні засади спецкурсу «Розвиток дизайн-мислення засобами мистецтва» та його реалізації в умовах курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЦІПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, що сприяє їхньому професійному розвитку, здатності продукувати інноваційні ідеї, особистісній реалізації в професії.

Спецкурс надає теоретичні знання і практичні уміння щодо процесу розробки різноманітних освітніх продуктів на основі поетапного проектування змісту і форм навчання з орієнтацією на споживача освітніх послуг та слугує інструментом, що уможливорює зміни, корегування й спрямування власної професійної діяльності відповідно до сучасних світових викликів, оновлених вимог соціуму.

Ключові слова: дизайн-мислення, емпатія, прототипування, тестування, професійний розвиток, педагогічні працівники, ІППО.

Немає жодного сумніву, що у XXI ст. людина потребує розвитку творчого мислення для особистісної реалізації в професії та задоволення потреб у перебігу повсякденного життя. Уміння швидко й ефективно вдосконалювати звичні шаблони, прагнення продукувати інноваційні ідеї, докладання зусиль для формування власного гнучкого мислення, виявлення готовності до змін, – ці й багато інших професійно-когнітивно-життєво-творчих навичок потрібні кожному, хто спрямований бути ефективним і успішним у сучасному світі.

У жовтні 2020 р. на Світовому Економічному Форумі було названо топ-10 навичок 2025 року (рис. 1).

Серед прогнозованих навичок акцентуємо увагу на таких: креативність, оригінальність та ініціативність, умін-

ня аргументувати погляди, вирішувати проблеми й генерувати ідеї. Проте, щоб молодь набула цих важливих навичок у системі освіти, необхідно навчити самих педагогів корегуванню складових власної професійної компетентності, зокрема мотивувати їх до змін у підходах до освітнього (а саме – навчального) процесу. Отже, на часі в системі післядипломної педагогічної освіти модернізувати зміст курсів підвищення кваліфікації в зазначеному аспекті.

Мета статті полягає в презентації спецкурсу «Розвиток дизайн-мислення засобами мистецтва», спрямованого на мотивацію педагогічних працівників опанувати новий спосіб мислення – дизайн-мислення – за допомогою мистецтва, висвітленні його сутності та змісту, описі перших результатів його апробації в умовах курсової роботи в

Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Призначення спецкурсу – спрямувати педагогів на інше, ніж у їхній попередній професійній діяльності, розуміння процесу розробки та створення освітніх продуктів (лекцій, уроків, проєктів, презентацій тощо) на основі поетапного проектування змісту і форм навчання з орієнтацією на споживача освітніх послуг (учня, студента, слухача) та сформувати впевненість у тому, що усталені підходи можна вмотивовано змінити, скорегувати й спрямувати власну професійну діяльність у русло відповідності сучасним світовим викликам, оновленим вимогам соціуму, потребам здобувачів освіти.

У перекладі з англійської поняття «дизайн» визначається як проектувати, креслити, задумати, а також проєкт, план, рисунок. Говорячи про «дизайн-мислення» в нашому конкретному контексті, акцентуємо увагу не на естетичній складовій, якою також вважається дане поняття, а на проєктній. Процес дизайнерського мислення можна застосувати до будь-якого типу відкритого завдання, і не важливо, якими є масштаби такого завдання.

Дизайн-мислення – це метод створення продуктів і послуг, орієнтованих на людину; процес, під час якого дослідники намагаються зрозуміти користувача та його проблеми, висувають і перевіряють припущення, змінюють постановку проблеми й намагаються знайти альтернативні стратегії та рішення.

ТОП-10 НАВИЧОК 2025 РОКУ

Рис. 1. Топ-10 навичок 2025 року

Дизайн як спосіб мислення з'явився в результаті синтезу наукового підходу та інженерного дизайну. Основоположниками розвитку теорії дизайн-мислення вважають іноземних дослідників Бакминстера Фуллера, Роберта Мак Кіма, Герберта Саймона, Девіда Нормана, Віктора Папанека, Брайана Лоусона, Найджела Кросса та філософа Дональда Шьона. І хоча в їхніх дослідженнях теорія дизайн-мислення була практично сформована, проте вона тривалий час залишалася корисною лише для дизайнерів і не мала великого значення для професіоналів інших сфер діяльності. Усе почало змінюватися, коли директор із дизайну в Університеті Карнегі-Меллона Річард Б'юкенен зацікавився феноменом «злісних проблем», запропонованим Хорстом Ріттелем ще в 60-х роках минулого століття. Під «злісними проблемами» Ріттель мав на увазі складні та унікальні нелінійні проблеми, в яких немає заданих рішень.

У класичній методології дизайн-мислення за версією Stanford d.school є п'ять етапів процесу [6]. Охарактеризуємо стисло кожен з етапів.

Емпатія – перший етап дизайн-мислення. Для людиноцентрованого дизайну емпатія є вихідною точкою будь-якої роботи над покращеннями у сфері, де виявлено складну, комплексну проблему, що не має єдиного, правильного варіанту вирішення [1]. На цій стадії важливо за допомогою методів якісного дослідження прожитися життям та поведінкою об'єктів дослідження (споживачів), взаємодіяти з ними, інтерв'ювати їх, намагатися зрозуміти ситуацію з їхньої перспективи, адже інновація ґрунтується на глибокому розумінні контексту, в якому відбувається певна дія або процес.

На другій стадії – **визначення проблем** – дизайнери використовують інсайти, «зібрані» на першій стадії, аби сфокусуватися на проблемі; тут формулюється визначення проблеми, що базується на деталях. Ймовірно і навіть бажаним є рефреймінг вихідної проблеми, що ґрунтується на здобутій новій інформації і дозволяє вийти за рамки стереотипного сприйняття об'єкта дослідження та знайти способи прямого або опосередкованого впливу на проблему [1].

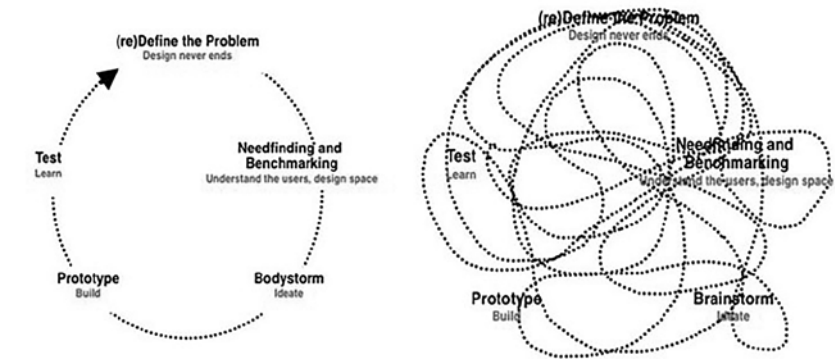

Рис. 2. Модель дизайн-мислення за Christoph Meinel, Larry Leifer

Третя стадія – **генерація ідей** – знаходження максимальної кількості можливих рішень для вирішення проблеми, щоб просунутися якнайдалі від знайомих підходів, відшукати нові сенси.

Після того, як ідеї сформовано, їх приводять в дію на **етані прототипування**, створюючи прообраз чи модель розв'язання (або певної множини розв'язків) проблеми, яка згодом може бути протестована. Б. Барнет та Д. Еванс пишуть: «У Стенфорді ми переконані, що до всього можна створити прототип: від фізичних об'єктів до державної політики. Прототипи – невід'ємна частина дизайнерського способу мислення...» [1].

На п'ятій стадії – **тестування** – дизайнер випробовує прототип із фактичними чи репрезентативними споживачами (цільовою аудиторією). Дизайнери можуть інтерв'ювати споживачів, спостерігати, як вони взаємодіють із прототипом або ж застосовувати інші методи налагодження зворотного зв'язку для удосконалення рішення. За результатами тестування дизайнер може прийти до потреби вдосконалити прототип, переоцінити, цілковито переглянути його або ж повторно перевірити вихідну точку зору [9]. Така модель випробовування на ефективність у багатьох дослідженнях протягом понад 25 років [7], у тому числі зібрано чимало даних про успішне імplementування цієї методології в початковій та середній освіті [12], а також застосування її для вирішення потреб студентів університетів [1; 3].

Подajući загальну характеристику процесу дизайн-мислення, варто розглянути модель, яку зобразили науковці

Christoph Meinel Larry Leifer [8, с. 57] (рис. 2), у якій розмістили ліворуч зображення традиційного процесу поетапного дизайн-мислення, а праворуч – реальний процес, який відбувається під час дизайн-мислення, з акцентом на його нелінійність, що інтегрує людські, ділові й технологічні фактори у формуванні та розв'язанні проблем.

Виклики сьогодення актуалізують потребу модернізувати зміст післядипломної освіти педагогічних працівників відповідно до викликів сьогодення. Розвиток творчого мислення є пріоритетом для особистісної реалізації в професії та задоволення потреб і перебігу повсякденного життя. Наразі важливо мотивувати педагогічних працівників опанувати новий спосіб мислення – дизайн-мислення – за допомогою мистецтва. Важливо дати розуміння процесу розробки та створення освітніх продуктів (лекцій, уроків, проєктів, презентацій тощо) на основі поетапного проєктування змісту і форм навчання з орієнтацією на споживача освітніх послуг (учня, студента, слухача) та сформувати впевненість у тому, що усталені підходи можна вмотивовано змінити, скорегувати й спрямувати власну професійну діяльність у русло відповідності сучасним світовим викликам, оновленим вимогам соціуму, потребам здобувачів освіти.

Призначення освітнього продукту – розробленого нами **спекурсу «Розвиток дизайн-мислення засобами мистецтва»** – для педагогічних працівників закладів освіти, які навчаються на курсах підвищення кваліфікації в ЦПО ДЗВО «Університет менеджмен-

ту освіти» НАПН України. Матеріали спецкурсу також будуть цікавими для науковців, працівників закладів вищої освіти, організаторів післядипломної педагогічної освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, керівників загальноосвітніх навчальних закладів та закладів позашкільної освіти, методичних служб усіх рівнів, а також усіх, хто цікавиться питаннями модернізації вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти.

Зміст спецкурсу ґрунтується на філософії визначення вимог до фахівця, закладений в основу Болонського процесу та в міжнародному Проєкті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING), орієнтований на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти, інтегрує основні методологічні підходи до освіти дорослих, зокрема: *андрагогічний* – спрямування процесу освіти дорослого; стимулювання до самовдосконалення, набуття професійної підготовки та перепідготовки на засадах інтегрування особистісно орієнтованого, творчого, індивідуального підходів з урахуванням особливих якостей у навчанні дорослих; *антропологічний* – об'єднання особисто і суспільно значущих інтересів окремої людини й суспільства під час навчання, адже в процесі взаємодії враховуються аспекти гуманізації праці, соціалізації, демократизації управління; *соціологічний* – виявлення існуючих закономірностей організаційної культури освітніх співтовариств у межах соціальної взаємодії, презентування відповідного досвіду управління закладами освіти в колі соціальних норм, ролей, відносин, які постійно оновлюються; *психологічний* – орієнтований на вивчення суб'єктивних проявів поведінки індивідів у ході навчання (потреби, мотиви, інтереси, бажання тощо), проведення діагностування, спостережень і аналізу освітньої діяльності; *культурологічний* – зумовлений об'єктивним зв'язком людини з культурою як системою цінностей; засвоєння культури є розвитком самого індивіда і становленням як творчої особистості; спрямовує розглядати освіту в контексті культури

як багатомірне явище; *синергетичний* – зумовлює об'єктивні закони міждисциплінарної взаємодії в процесі навчання, виявляє закономірності і принципи, покладені в основу самоорганізації в соціальних відкритих системах; *аксіологічний* – розглядає розвиток особистості як «інтеріоризацію людських цінностей»; цінності не транслюються суб'єктами освітнього процесу під час навчання, а переживаються й привласнюються, тобто стають надбанням групи як спільні цінності, які визначають напрямки розвитку та спільної діяльності під час навчання; *системний* – на основі загальнонаукової методології, як цілісне структуроване утворення, у якому взаємопов'язані компоненти: мета освіти, зміст, форми і засоби, технології, а також послідовно реалізуються всі етапи професійно-особистісного розвитку, за якого підвищення кваліфікації стає ефективною діяльністю всіх суб'єктів процесу навчання (куратора-тьютора, педагогічного працівника, викладацького складу та ін.); *діяльнісний* – визнання діяльності основним засобом і умовою розвитку дорослої особистості як слухача курсів підвищення кваліфікації, що вимагає спеціальних зусиль, спрямованих на відбір і організацію діяльності особистості, активізацію і введення в позицію суб'єкта навчання, установлення партнерських стосунків; андрагог активізує, стимулює до навчання, створює умови для самовдосконалення, мотивує до саморозвитку; *діалогічний* – ідея діалогу є організаційно-ціннісним чинником у взаємодії між слухачами й андрагогами, у діалозі відбувається примноження або нівелювання групових цінностей – ядра освітньої культури; активність особистості розглядається в контексті взаємин з іншими на основі діалогу; *гуманістичний* – людиноцентристські цінності в освіті, піднесення людини, віра в неї, насамперед у позитивність її намірів, допомога на шляху її зростання; *рефлексивний* – активність суб'єктів освітнього процесу, перехід із позиції «реагування» в позицію «інтенсивного саморозвитку», розширення суб'єктивності в навчанні, здатність до самоаналізу й самостійного планування

подальшої індивідуальної освітньої траєкторії для саморозвитку [5].

Спецкурс розроблено з урахуванням системоутворювальних **принципів освітнього процесу**, зокрема:

- *пріоритетності самостійного навчання* як створення можливостей для дорослої людини для ознайомлення з навчальними матеріалами, надання можливості для осмислення процесів і технологій їх виконання;
- *спільної діяльності* того, хто навчається, з одногрупниками й андрагогом при підготовці та в освітньому процесі, коли відправною точкою процесу навчання є виявлення потреб слухачів, їхніх очікувань через індивідуальні та групові обговорення;
- *використання наявного педагогічного досвіду*, що ґрунтується на активних методах навчання, які стимулюють творчу роботу слухачів;
- *індивідуального підходу до навчання* на основі особистісних потреб з урахуванням соціально-психологічних характеристик особистості й тих обмежень, які зумовлюються діяльністю, наявністю вільного часу, фінансових ресурсів тощо;
- *актуалізації результатів навчання*, що спрямовано на якнайшвидше використання їх у практиці, інтегрує принципи системності, практичної затребуваності результатів навчання, індивідуального підходу, використання напрацьованого досвіду;
- *розвитку дорослого*, що спрямовує навчання на його особистісне вдосконалення, розвиток здібностей до самонавчання та досягнення нового в процесі практичної діяльності;
- *науково-методичного супроводу* як неперервної підтримки творчих ініціатив педагога, інновацій в усіх етапах міжкурсового періоду, ефективного наукового, інформаційного, професійно-кваліфікаційного забезпечення процесу самовдосконалення й самореалізації, професійної мотивації до виконання професійних ролей.

Зміст спецкурсу та його науково-методичне наповнення спрямовано на розвиток ключових компетенцій, зокрема інтегральної, інноваційно-до-

Таблиця 1. Тематичний план спецкурсу

Тематика	Форми заняття, кількість годин						
	Лекції	Практичні й семінарські заняття	Інструктивно-методичне заняття	Тематична дискусія, тематична зустріч	Нвчальний тренінг	Самостійна робота	Разом
Розвиток дизайн-мислення засобами мистецтва	2	2				4	8
Разом:	2	2				4	8

слідницької, андрагогічної, акмеологічної тощо, сукупність яких забезпечує успішну діяльність педагога в умовах соціальних трансформацій.

Освітня діяльність викладача та педагогів-слухачів спецкурсу зосереджується на виконанні низки завдань:

- надання та осмислення інформації з історії становлення теорії дизайн-мислення;
- опанування п'яти етапів дизайн-мислення за версією Stanford d.school;
- ознайомлення з різними моделями дизайн-мислення, порівняння їх для виявлення та усвідомлення сутності процесу;
- виконання вправ, тестів для мотивації самоосвіти щодо ефективного оволодіння навичками дизайн-мислення;
- актуалізація методів розвитку дизайн-мислення засобами мистецтва;
- активізація самостійної діяльності, розвиток мотивації професійного вдосконалення та особистісного розвитку педагогічних працівників.

У результаті вивчення спецкурсу слухачі отримують відомості про сутність поняття й основні етапи процесу дизайн-мислення, на основі чого почнеться формування нової компетентності; опановують методи розвитку дизайн-мислення засобами мистецтва; розвивають уміння використовувати дизайн-мислення в професійній діяльності та прогнозувати її бажану результативність.

За часом, це – 8 годин, із яких 2 години – лекції, 2 години – практичні заняття, 4 години – самостійна робота (табл. 1). Всі заняття теоретичної і практичної спрямованості відбуваються у форматі онлайн. Перевірка виконання

практичних завдань, що передбачені у процесі вивчення курсу, відбувається у віртуальному кабінеті викладача на дистанційній платформі Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Також у слухачів є можливість у чаті поставити свої запитання викладачу, поспілкуватися з колегами, поділитися власними роздумами, спостереженнями.

Розглянемо стисло зміст спецкурсу, зокрема змістове наповнення теоретичної і практичної складових.

Темами лекцій є наступні: 1. Основні положення напрямку дизайн-мислення, становлення основного поняття. Класична методологія дизайн-мислення за версією Stanford d.school (основні етапи: емпатія; визначення проблем; генерація ідей; прототипування; тестування). Порівняльний аналіз моделей дизайн-мислення. 2. Мистецька діяльність як рушійна сила розвитку дизайн-мислення.

Практичні заняття передбачають виконання курсистами вправ для діагностики власних індивідуально-психологічних властивостей та якостей особистості, від яких залежить розвиток дизайн-мислення: мислення, уява, почуття, емоції.

У самостійній роботі курсистів заплановано: 1. Осмислити результати діагностики і спланувати особисту траєкторію розвитку дизайн-мислення. 2. Переглянути фільм на вибір: «Полунична галявина» (режисер І. Бергман, 1957), «Джузеппе Москаті: любов, що зцілює» (режисер Д. Кампіоті, 2007). Написати есе-відгук, у якому акцентувати увагу на: відтворенні власних відчут-

тів, емоцій, що виникали під час перегляду фільму; образах, що утворилися власною уявою; загальному особистому розумінні мистецького задуму.

За QR-кодом можна переглянути онлайн інтерактивну лекцію за темою «Основи дизайн-мислення» та ознайомитися з основними положеннями і змістом спецкурсу, де акцент зроблено саме на мистецтво як засіб розвитку дизайн-мислення (рис. 3).

Результати дослідження і висновки.

Спецкурс «Розвиток дизайн-мислення засобами мистецтва» реалізується в межах науково-дослідної роботи Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (номер державної реєстрації НДР 0120U104637 від 30.10.2020), упроваджується на курсах підвищення кваліфікації протягом 2020–2021 рр. для педагогічних працівників різних категорій, зокрема керівників закладів позашкільної освіти, психологів, науково-методичних

Рис.3. QR-код – посилання на інтерактивну лекцію доц. О. В. Просіної за темою «Основи дизайн-мислення»

працівників закладів вищої освіти. Результати ефективності спецкурсу відстежуються до, під час і після його реалізації. З цією метою до працівників запроваджуються різні методи дослідження: анкетування, опитування, тестування, спостереження за виконанням практичних завдань. Такий моніторинг дозволяє визначити якість опанування слухачами матеріалів курсу.

Проведене вхідне опитування педагогічних працівників перед вивченням зазначеного спецкурсу засвідчило, що майже 75 % слухачів не можуть сформулювати сутність поняття «дизайн-мислення», понад 90 % опитуваних практично нічого не відомо про етапи дизайн-мислення і про такий засіб (спецкурс), що допомагає професійно вдосконалюватися, намічати нові цілі у своєму фаховому зростанні та їх реалізовувати.

Після опанування змісту спецкурсу 100 % слухачів відзначили, що його вивчення є своєчасним, актуальним, практико орієнтованим, а 92 % змогли не лише дати визначення поняттю «дизайн-мислення» та схарактеризувати його основні етапи, але й виявили готовність до подальшого самостійного опанування важливої для власної професійної діяльності проблематики. Важливим і цінним для практиків є придбані практичні уміння, що дозволяють поетапно самовдосконалюватися – визначати прогалини у власній педагогічній діяльності, намічати етапи подальшого професійного розвитку, розроблення освітніх продуктів.

Зворотний зв'язок із курсистами, кількісні та якісні результати проведеного дослідження засвідчують: запропонований спецкурс, що реалізується в межах курсової роботи підвищення кваліфікації в ЦІПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, є актуальним і важливим для практиків, його новий зміст є корисним для самоосвіти педагогічних працівників різних категорій, у цілому сприяє ефективному впровадженню інновацій у діяльність закладів освіти різного рівня.

Перспективу подальшої роботи в цьому напрямі вбачаємо в розробці робочих зошитів для самостійної роботи над вдосконаленням умінь з дизайн-

мислення та методичних рекомендацій щодо розвитку дизайн-мислення засобами мистецтва в учнів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Барнет, Б., Еванз, Д. Дизайн-мислення. Спроєктуй своє життя. – Київ : Наш формат, 2018. – 224 с.
2. Іванова, В. В. Роль дизайн-мислення в освіті // Інтелект XXI, 2019. – С. 93–97. [Електронний ресурс]. – URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_4/18.pdf
3. Келлі, Т., Келлі, Д. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал. – Київ : Основи, 2020. – 334 с.
4. Мистецтво як основа художньо-естетичного чинника потреб молоді / Л. Савчин // Культура України. – 2013. – Вип. 42 (1). – С. 131–139. [Електронний ресурс]. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2013_42%281%29_21
5. Просіна О. В. Освітньо-професійна програма тематичних курсів «Керівні та педагогічні працівники закладів позашкільної освіти» / О. В. Просіна // Професійний розвиток педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників закладів освіти галузі знань 01 «Освіта» в умовах відкритого університету : збірник освітньо-професійних програм ; у 2-х частинах. – Ч. 2 / наук. ред. О. В. Просіна, упоряд. Я. Л. Швень, Ю. А. Махновець. – К. : ЦІПО, 2021. – С. 41–57. [Електронний ресурс]. – URL: <https://cutt.ly/bEhkk7w>
6. An Introduction to Design Thinking process guide. Режим доступу: <https://web.stanford.edu/~mshanks/MichaelShanks/files/509554.pdf>
7. Cross, N. A brief history of the Design Thinking Research Symposium series // Design Studies, - 2018. V. 57, p. 160–164. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0142694X18300243?via%3Dihub>
8. Hasso, P., Larry, L., Christoph, M. Design thinking research : building innovation eco-systems. Cham : Springer, 2014. 252 p.
9. Henriksen, D. Richardson, C., & Mehta, R. Design thinking: A creative approach to educational problems of practice. Thinking skills and creativity. – 2017. – 26, p. 140–153. [Електронний ресурс]. – URL: <http://danah-henriksen.com/wp-content/uploads/2018/02/Design-Thinking-Creativity.pdf>
10. Kyrychenko, M., Prosina, O., Kravchynska, T., Shven, Y. The adult education in nonlinear world: non-formal education in the system of postgraduate education of the Ukrainian Open University // I Conference on professional development of specialists in the digitized society: current trends: scientific and practical conference with international participation: proceedings (selected papers). 2021. – С. 59–65.
11. Muratovski, G. Towards Evidence-Based Research and Cross Disciplinary Design Practice. // Creativity, Design Thinking and Interdisciplinarity. – URL: https://www.researchgate.net/publication/322202870_Creativity_Design_Thinking_and_Interdisciplinarity
12. Noel, L., and Liu, T. Using Design Thinking to create a new education paradigm for elementary level children for higher student engagement and success, in Lloyd, P. and Bohemia, E. (eds.), Future Focused Thinking - DRS International Conference 2016, p. 27–30. June, Brighton, United Kingdom. – URL: <https://doi.org/10.21606/drs.2016.200>.

References:

1. Barnett, B., & Evans, D. (2018). *Dyzain-myslennia. Sproektui svoie zhyttia* [Design thinking. Design your life]. Kyiv: Nash format.
2. Ivanova, V. V. (2019). Rol dyzain-myslennia v osviti [The role of design thinking in education]. *Intelekt*, 21, 93-97. Retrieved from http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_4/18.pdf
3. Kelli, T., & Kelli, D. (2020). *Tvorcha vpevnenist. Yak rozkryty svii potentsial* [Creative confidence. How to unleash your potential]. Kyiv: Osnovy.
4. Mystetstvo yak osnova khudozhno-estetychnoho chynnyka potreb molodi [Art as the basis of artistic and aesthetic factor of youth needs]. (2013). *Kultura Ukrainy*, 42(1), 131-139. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2013_42%281%29_21
5. Prosina, O. V. (2021). *Osvitno-profesiina prohrama tematychnykh kursiv «Kerivni ta pedahohichni pratsivnyky zakladiv pozashkilnoi osvity»* [Educational and professional program of thematic courses "Management and pedagogical workers of out-of-school education institutions"]. In O. V. Prosina (2020), *Profesiinyi rozvytok pedahohichnykh, naukovy-pedahohichnykh pratsivnykyv i kerivnykyv zakladiv osvity haluzi znan 01 «Osvita» v umovakh vidkrytoho universytetu: zbirnyk osvitno-profesiinykh prohram: Vol. 2* (pp. 41-57). Kyiv: TSIPO. Retrieved from <https://cutt.ly/bEhkk7w>
6. An introduction to design thinking process guide. Retrieved from <https://web.stanford.edu/~mshanks/MichaelShanks/files/509554.pdf>
7. Cross, N. (2018). A brief history of the Design Thinking Research Symposium series. *Design Studies*, 57, 160–164. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0142694X18300243?via%3Dihub>
8. Hasso, P., Larry, L., & Christoph, M. (2014). *Design thinking research: Building innovation eco-systems*. Cham: Springer.
9. Henriksen, D., Richardson, C., & Mehta, R. (2017). *Design thinking: A creative approach to educational problems of practice. Thinking skills and creativity*, 26, 140-153. Retrieved from <http://danah-henriksen.com/wp-content/uploads/2018/02/Design-Thinking-Creativity.pdf>
10. Kyrychenko, M., Prosina, O., Kravchynska, T., & Shven, Y. (2021). The adult education in nonlinear world: non-formal education in the system of postgraduate education of the Ukrainian Open University. I Conference on professional development of specialists in the digitized society: current trends: scientific and practical conference with international participation: proceedings (selected papers). (pp. 59–65).
11. Muratovski, G. (2017). *Towards evidence-based research and cross disciplinary design practice. Creativity, Design Thinking and Interdisciplinarity*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/322202870_Creativity_Design_Thinking_and_Interdisciplinarity
12. Noel, L., & Liu, T. (2016). *Using Design Thinking to create a new education paradigm for elementary level children for higher student engagement and success*. In P. Lloyd & E. Bohemia, (Eds.), *Future Focused Thinking - DRS International Conference* (pp.27-30). Brighton, United Kingdom. <https://doi.org/10.21606/drs.2016.200>

Prosina Olha Volodymyrivna, PhD, Associate Professor, Head of the Department of Philosophy and Adult Education of the Central Institute of Postgraduate Education of the State Institution of Higher Education "University of Educational Management" of the NAES of Ukraine, Ukraine, prosina.olga.v@gmail.com, 0000-0002-1243-6069

Development of design thinking by means of art

Today's challenges highlight the need to develop creative thinking for professional self-realization in the and meet the needs and flow of daily life. The article deals with the basic principles of the special course "Development of design thinking by means of art" aimed at motivating teachers to learn a new way of thinking – design thinking – with the help of art.

Design thinking is a method of creating products and services focused on people; a process when researchers try to understand the consumers and their problems, make and test assumptions, change the problem statement, and try to find alternative strategies and solutions.

According to the classic methodology of design thinking according to Stanford d.school, there are five stages of the process: empathize, define, ideate, prototype, and test.

The content of the special course is based on the philosophy of identifying the requirements for the specialist, which is the basis of the Bologna Process and the International Project of the European Commission (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) focused on implementing the principles and models of open education.

The purpose of the special course is to direct educators towards new understanding the process of development and creation of educational products (lectures, lessons, projects, presentations, etc.) on the basis of step-by-step design of content and forms of education with a focus on consumers of educational services (pupils, students) and build confidence that established approaches can be motivated to change, adjust and guide their professional activities in line with modern world challenges, updated social requirements, the students' needs.

The results of the effectiveness of the special course are monitored before, during and after its implementation. Feedback from students, quantitative and qualitative results of the study has shown that the proposed special course is relevant and in demand by teachers-practitioners; its new content is useful for self-education of teachers of different categories; in general, promotes the effective implementation of innovations in the activities of educational institutions of different levels.

Key words: design thinking, empathy, prototyping, testing, professional development, educators, Institute of Postgraduate Education.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2021 р.

Оксана Анатоліївна Комаровська,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН України, м. Київ, Україна; oksana.komarovska@gmail.com;

<https://orcid.org/0000-0002-3679-9673>

Вікторія Ігорівна Прокопчук,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне, Україна; prokopchuk2705vita@gmail.com;

<https://orcid.org/0000-0002-7593-6837>

НАВЧАЮЧИ – НАВЧАЄМОСЬ

«Виховуємо митця незалежної України» – під такою назвою в жовтні 2021 року відбувся **Всеукраїнський фестиваль методичних мистецьких ідей**, присвячений 30-річчю Незалежності України. Ініціаторами та організаторами заходу стали лабораторія естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН та Рівненський державний гуманітарний університет (кафедра гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ), а співорганізаторами виступили всеукраїнське науково-методичне видання «Мистецтво та освіта» і видавництво педагогічної преси та літератури «Шкільний світ».

Мета заходу – підтримка творчої активності талановитих педагогів у методичних пошуках, сприяння їхній самореалізації на благо освіти й культури України; збереження та розвиток національно-культурних традицій у сфері мистецької освіти; підвищення ролі й статусу педагогів у мистецькій освітній галузі.

Учасниками фестивалю стали педагоги з різних куточків України, автори одноосібних розробок та авторські колективи, які є представниками сфери дошкілля, загальної середньої освіти, позашкільля, у тому числі викладачі спеціалізованих мистецьких закладів (мистецьких шкіл, середніх спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів, музич-

них студій, коледжів, палаців / центрів творчості дітей та молоді тощо), а також вищої мистецької / мистецько-педагогічної освіти.

За відгуками учасників, подія згуртувала творчу педагогічну спільноту в потужний позитивний інформаційний освітньо-мистецький простір у конструктивному діалозі, стала для кожного стимулом для генерування ідей, підвищення кваліфікації в багатьох векторах, а головне – спонукала до саморозвитку.

Подані на фестиваль методичні розробки аналізувало журі, до складу якого увійшли: *О. Комаровська*, д. п. н., професор, завідувач лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН України, член Національної спілки театральних діячів України (голова); *В. Рагозіна*, к. п. н., ст. наук. сп., провідний наук. сп. лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України, заст. головного редак-

